

Народному депутату України Кадикалу М.О.
вул. Грушевського., 5, м. Київ, 01008

Голові Верховної Ради України Парубію А.В.
вул. Грушевського., 5, м. Київ, 01008

Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини
вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008

щодо звернення.

до відома: Фонд гарантування вкладів фізичних осіб
вул. Січових Стрільців, 17, м. Київ, 04053

Публічне акціонерне товариство «БАНК КАМБІО» (надалі - Банк) у строк і спосіб, визначені ст. 15 Закону України «Про статус народного депутата», ст. 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», за результатом розгляду депутатського запиту народного депутата України Кадикала М.О., № 19/06/18-2 від 18.06.2019р., доданого до супровідного листа Голови Верховної Ради України Парубія А.В. № 11/10-1946 від 21.06.2019р., отриманого Банком 26.06.2019р. за вх. № 1211, та листа представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини № 772.6/П/239.5/19/НД/21.2 від 27.06.2019р., отриманого Банком 02.07.2019р. за вх. № 1269, повідомляє про таке.

Правовідносини між та Банком перебувають у цивільно-правовій, однак, не в кримінальній площині; всі дії уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на ліквідацію Банку (надалі - УОФ), вчинені у повній відповідності та на безумовне виконання вимог чинного законодавства України, в т.ч. та, насамперед, спеціального нормативного акту, яким є Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (надалі - Закон), що достеменно підтверджується фактичними обставинами, стислий виклад яких подано нижче.

Фактичні обставини справи.

17.09.2013р. між Банком та Товариством з обмеженою відповідальністю «СВРОМИРТОРГ» (надалі - Боржник) укладено Кредитний договір № 765/01-2013 (надалі - Кредитний договір), зобов'язання за яким забезпечено Договором іпотеки, укладеним між Банком та Товариством з обмеженою відповідальністю «КСК ГРУП» (надалі - Іпотекодавець), посвідченого приватним нотаріусом Київського МНО (надалі - Договір іпотеки), предметом іпотеки за яким є земельні ділянки, в т.ч. з земельна ділянка з кадастровим номером що знаходиться в межах Пашківської сільської ради Макарівського району Київської області, реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна: 159641332227 (надалі - Земельна ділянка).

20.08.2014р. між Банком та Боржником укладено:

1. Договір застави майнових прав та відступлення прав вимоги б/н (надалі - Договір застави), предметом якого є право вимоги грошових коштів, що виникне у майбутньому відповідно до умов Договору банківського вкладу (депозиту) юридичної особи за програмою строкового банківського вкладу № 01-804 від 18.09.2013р. (надалі - Депозитний договір);

2. Додаткову угоду до Кредитного договору, згідно з якою п. 1.8 Кредитного договору викладено у наступній редакції: «1.8. Зобов'язання за договором забезпечуються Договором іпотеки, Договором застави».

11.09.2014р. звернуто стягнення на предмет застави за Договором застави та «погашено» заборгованість за Кредитним договором внаслідок відступлення Боржником на користь Банку права вимоги за Депозитним договором.

14.09.2014р. приватним нотаріусом Київського МНО до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно внесено записи про припинення іпотеки за Договором іпотеки в т.ч. щодо Земельної ділянки.

Правовий статус Банку. Компетенція УОФ.

На підставі постанови Правління Національного банку України № 782 від 04.12.2014р. виконавчою дирекцією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (надалі – Фонд) прийнято рішення № 140 від 04.12.2014р. про початок з 05.12.2014р. процедури виведення Банку з ринку шляхом запровадження в ньому тимчасової адміністрації.

Відповідно до постанови Правління Національного банку України № 144 від 27.02.2015р., виконавчою дирекцією Фонду прийнято рішення № 46 від 02.03.2015р. про початок з 02.03.2015р. процедури ліквідації Банку.

Рішенням виконавчої дирекції Фонду № 900 від 29.03.2018р. повноваження щодо ліквідацію Банку делеговано УОФ.

Спеціальним нормативно-правовим актом України, яким встановлено правові, фінансові та організаційні засади функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб, повноваження Фонду, порядок виплати Фондом відшкодування за вкладами, а також врегульовано відносини між Фондом, банками, Національним банком України, визначено повноваження та функції Фонду щодо виведення неплатоспроможних банків з ринку і ліквідації банків, є Закон.

Згідно з п. 8 ч. 1 ст. 48 Закону, Фонд безпосередньо або шляхом делегування повноважень уповноваженій особі Фонду з дня початку процедури ліквідації банку здійснює повноваження, що визначені частиною другою статті 37 цього Закону.

Пунктом 4 ч. 2 ст. 37 Закону передбачено, що Фонд безпосередньо або уповноважена особа Фонду у разі делегування їй повноважень має право повідомляти сторони за договорами, зазначеними у частині другій статті 38 цього Закону, про нікчемність цих договорів та вчиняти дії щодо застосування наслідків нікчемності договорів.

Відповідно до ч. 2 ст. 38 Закону, протягом дії тимчасової адміністрації Фонд зобов'язаний забезпечити перевірку правочинів (у тому числі договорів), вчинених (укладених) банком протягом одного року до дня запровадження тимчасової адміністрації банку, на предмет виявлення правочинів (у тому числі договорів), що є нікчемними з підстав, визначених частиною третьою цієї статті.

Окремо, щодо виявлення ознак нікчемності під час здійснення в Банку не тимчасової адміністрації, проте, ліквідаційної процедури. Згідно з висновком Верховного суду у складі колегії Касаційного господарського суду, викладеним у п. 39.1 постанови від 26.07.2018р. у справі № 911/954/16: «Державою передбачено правове регулювання (стаття 38 Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб"), яке визначає обов'язок Уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб здійснити внутрішню перевірку банківської діяльності неплатоспроможного банку, та критерії визнання нікчемними правочинів, укладених банком за період в межах одного року до дня запровадження тимчасової адміністрації банку. Такі правочини є нікчемними в силу зазначеного Закону, незалежно від моменту їх виявлення (під час здійснення ліквідаційної процедури банку). Також, державою покладено обов'язок вжиття заходів щодо повернення незаконно відчужених активів банку на посадову особу - Уповноваженого Фонду на управління конкретним банком (пункти 4, 5 частини 2 статті 37 Закону в редакції Закону України №4452-VI від 16.05.2013). Суспільний інтерес такого регулювання полягає в тому, щоб забезпечити повернення банку майна, за рахунок якого можуть бути задоволені вимоги вкладників неплатоспроможного банку.»

Щодо нікчемності правочинів та застосування наслідків їх нікчемності.

На виконання п. 8 ч. 1 ст. 48, п. 4 ч. 2 ст. 37, ч. 2 ст. 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (надалі - Закон), наказом УОФ № 109 від 18.08.2018р. (надалі – наказ № 109) затверджено Акт комісії з перевірки правочинів період з 05.12.2013р. по 05.12.2014р. на предмет нікчемності від 18.07.2018р., відповідно до якого ознаки нікчемності виявлено в наступних правочинах:

- правочини щодо відступлення/розірвання/припинення Договору іпотеки;
- операції, проведеній 11.09.2014р., щодо перерахування Боржником грошових коштів в розмірі 50 000 000,00 грн. з рахунку .

з наступним призначенням: «погашение кредита согл-но кредитного договора 765/01-2013г. от 17.09.2013г., ход-ва клиента от 20.08.2014г., договора залога имущественных прав», про що 17.10.2018р. доведено до відома сторін нікчемних правочинів, в т.ч. шляхом надсилання:

1. Повідомлення про виявлення ознак нікчемності у правочинах № 22/2120 від 05.10.2018р.

2. Повідомлення-вимоги (в порядку ст. 35 Закону України «Про іпотеку») № 22/2115 від 05.10.2018р. (вкладення у цінний лист з трек-кодом 0101908559950).

У зв'язку з наявністю непогашеного боргу за Кредитним договором (невиконання відповідної вимоги Банку), Банком, у повній відповідності до ст. 37 Закону України «Про іпотеку», звернуто стягнення на предмет іпотеки шляхом визнання права власності, про що 13.02.2019р. до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно внесено запис про набуття Банком права власності на Земельну ділянку внаслідок позасудового звернення стягнення.

Перелік критеріїв, передбачених ч. 3 ст. 38 Закону, що свідчать про нікчемність вищевказаних правочинів (у тому числі договорів).

1) банк безоплатно здійснив відчуження майна, прийняв на себе зобов'язання без встановлення обов'язку контрагента щодо вчинення відповідних майнових дій, відмовився від власних майнових вимог;

2) банк до дня визнання банку неплатоспроможним взяв на себе зобов'язання, внаслідок чого він став неплатоспроможним або виконання його грошових зобов'язань перед іншими кредиторами повністю чи частково стало неможливим;

7) банк уклав правочини (у тому числі договори), умови яких передбачають платіж чи передачу іншого майна з метою надання окремим кредиторам переваг (пільг), прямо не встановлених для них законодавством чи внутрішніми документами банку;

Доведення відповідності законодавству України наказу № 109 та вірності висновків про нікчемність правочинів.

Метою Договору застави, укладеного напередодні віднесення Банку до категорії неплатоспроможних, було не забезпечення зобов'язань за Кредитним договором, проте, надання вкладнику-Божнику можливості задовольнити свої вимоги поза чергою, передбаченою ст. 52 Закону, тобто отримання останнім переваг, прямо не встановлених законом.

За умови утримання Банком/Боржником-заставадавцем від дій, спрямованих на погашення боргу за Кредитним договором за рахунок заставних коштів, Боржник міг би розраховувати (у разі своєчасного звернення із заявою про визнання кредиторських вимог) на включення його вимог до Реєстру кредиторів Банку та їх погашення у черговості, визначеній ст. 52 Закону.

При цьому, з огляду на незадовільний стан платіжної дисципліни Банку, в зв'язку з тривалою неплатоспроможністю, для вкладників Банку існували цілком обґрунтовані ризики щодо незадоволення їх вимог, як до моменту введення тимчасової адміністрації в Банку, так і в ліквідаційній процедурі Банку.

Отже, внаслідок отримання Банком права вимоги за Депозитним договором (погашення боргу за Кредитним договором коштами сумнівними/неможливими до повернення), останній фактично відмовився від власних майнових прав за Кредитним договором, забезпеченим іпотекою високоліквідного нерухомого майна, в т.ч. Земельної ділянки.

Окремо, щодо притаманності правочинам ознак нікчемності, передбачених п. 2 ч. 3 ст. 38 Закону.

Станом на 18.08.2014р. на рахунках Банку обліковувалось 15,1 млн. готівкових коштів. При цьому, за період з 18.08.2014р. по 01.10.2014р. сумарний борг за кредитними договорами зменшено на 889 млн. грн., що відбулось внаслідок коригування балансу Банку (зміна облікових записів): права вимоги за депозитними вкладками (неліквідний актив Банку, оскільки кошти в Банку відсутні, зовнішніх надходжень немає) спрямовано на погашення боргу за кредитними договорами (борг перед Банком за кредитними договорами, забезпечений високоліквідними активами: застава/іпотека).

Той факт, що з групою кредиторів Банку (трохи більше 50) за участі/сприяння посадових осіб Банку протягом серпня-вересня 2014р. укладено абсолютно ідентичні договори застави та відступлення прав вимоги та звернуто стягнення на неліквідні майнові права за вкладками (якість заставного майна описано вище по тексту) безумовно свідчить про усвідомлене виведення активів Банку та надання відповідним кредиторам переваг не передбачених законодавством, та/або відмову Банку від власних майнових вимог (як у випадку, що аналізується на запит що, зрештою, призвело до абсолютної та безповоротної неплатоспроможності Банку.

Утримання від «погашення заборгованості за кредитними договорами» шляхом коригування балансу Банку, та стягнення боргу за кредитними договорами, в т.ч. за рахунок

заставної маси, мало б наслідком збільшення ліквідаційної маси, яка б в наступному була спрямована на погашення вимог кредиторів, в т.ч. Фонду, НБУ, інших осіб, а не лише задоволення «привілейованої частини» кредиторів.

При здійсненні аналізу ситуації потрібно врахувати наступне.

Права вимоги за Кредитним договором є предметом застави за Договором застави майнових прав № 04/ЗМП-5 від 11.12.2013р. (надалі – Договір застави НБУ), укладеним між Національним Банком України та Банком, яким забезпечено виконання Банком Генерального кредитного договору про надання стабілізаційного кредиту № 4 від 21.11.2013р.

Згідно п. 3.4.5 Договору застави НБУ, Банк зобов'язується не вносити надалі змін до Кредитного договору та умов забезпечення (забезпечувальних договорів), без отримання попередньої письмової згоди Заставодержателя.

Пунктом п. 3.4.8 Договору застави НБУ передбачено, що Банк зобов'язується не чинити будь-яких дій, що перешкоджатимуть здійсненню НБУ передбачених цим договором прав щодо звернення стягнення чи реалізації майнових прав.

Умова Договору застави НБУ, що є диспозитивною з нормами ст. 52 Закону України «Про заставу» (при одержанні від свого боржника в рахунок виконання зобов'язання грошових сум заставодавець зобов'язаний за вимогою заставодержателя перерахувати відповідні суми в рахунок виконання зобов'язання, забезпеченого заставою) та п. 11 Положення про надання Національним банком України кредитів банкам України для збереження ліквідності, затвердженим постановою Правління Національного банку України № 91 від 24.02.2014р., у разі погашення (повного або часткового) заборгованості за Кредитним договором, Банк зобов'язаний був протягом 2 робочих днів перерахувати кошти в погашення заборгованості перед НБУ (п. 3.4.6 Договору застави НБУ).

У ситуації «з погашення боргу за Кредитним договором» грубо порушено умови Договору застави НБУ, в т.ч. щодо необхідності перерахування коштів, отриманих від Боржника, в рахунок погашення боргу Банку перед НБУ, в зв'язку з тим, що «у Банку немає можливості здійснити дострокове погашення частини заборгованості» (дослівно з переписки Банку з НБУ).

Наявність судових спорів:

1. справа № _____ за позовом Банку до Боржника, ТОВ «КСК ГРУП» про застосування наслідків недійсності нікчемного правочину/ів;

2. справа № _____ за позовом ТОВ «КСК ГРУП» про визнання зобов'язання за Кредитним договором повністю припиненими, визнання відсутності прав кредитора за кредитним договором, визнання відсутності прав іпотеки за іпотечним договором.

Рішенням господарського суду м. Києва від 22.05.2019р. позов ТОВ «КСК ГРУП» задоволено повністю, проте, воно не набрало чинності, оскільки, Банком 27.06.2019р. подано апеляційну скаргу до Північного апеляційного господарського суду.

3. справа № _____ Макарівського районного суду Київської області.

Ухвалою від 27.05.2019р. (надалі - Ухвала) вжито заходів забезпечення позову до подання позовної заяви _____ до Банку, зокрема:

- накладено арешт на земельну ділянку з кадастровим номером _____ яка знаходиться у межах Пашківської сільської ради Макарівського району Київської області (реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна: _____);

- встановлено заборону усім державним реєстраторам речових прав на нерухоме майно вчиняти будь-які реєстраційні дії і приймати будь-які рішення про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень щодо земельної ділянки площею _____.

Означену ухвалу Банком оскаржено до Київського апеляційного суду 20.06.2019р.

Отже, правомірність/неправомірність дій УОФ буде встановлено у справах, що розглядаються за правилами цивільного/господарського, однак, не кримінального судочинства.

Станом на поточну дату набувших чинності рішень суду немає.

Ухвалою накладено арешт на Земельну ділянку та встановлено заборону реєстраційних дій, однак, не обмежено Банк/третіх осіб у праві торгувати нею. Так, Земельну ділянку виставлено на продаж 02.07.2019р., проте, торги не відбулись.

Подальші рішення щодо виставлення на продаж Земельної ділянки будуть прийняті УОФ у відповідності до рішень суду та з урахуванням наявності заборон/обмежень.

Примітка 1. Документи, на які є послання у в наявності.

Примітка 2. Дана відповідь містить інформацію, що є банківською таємницею.

УО ФГВФО на ліквідацію ПАТ «БАНК КАМБІО»

Ю.П. Северин